

A könyvespolcon, amelyhez leggyakrabban járok, *Csoóri Sándort* és *Csurka Istvánt* nem sok választja el egymástól. „A félig bevallott élet” után *Balassa Péter*, *Cs. Szabó László*, *Nietzsche*, *Cicero*, *Eörsi István*, *Flaubert*, *Dosztojevszkij*, *Hamvas Béla*, *Spiró György*. *Sánta Ferenc*, *Szilágyi István* következik, s máris a „Létezés-techniká”-nál tart a szem. Csoóri az esszék, Csurka a prózák között található, s a más polcbeosztás miatt némi ugrás is van a szomszédos polcok között, a szem azonban összefogja ezt az illusztris sort. Kettejük közül nyilvánvalóan Csoóri a gondolkodóbb ember, s Csurka az érzelmei által jobban befolyásoltabb.

A fontosabb — jelen gondolatsor szempontjából — mégis az, hogy mindketten írók, s hogy politikusok lettek. Milyen legyen politikusként az író, s lehet-e továbbra is író, ha politikussá válik? Álságos kérdések ezek. Az előélete meghatározza kinek-kinek a mai és holnapi viselkedését, tetteit is. Csurka István sokkal gyakorlatiasabb ember volt mindig, s — valószínűleg nem csak íróként — hedonisztikusabb is. Sokkal inkább megtalálta ételben, italban, szép lovakban a kommunista rezsimben is a vigasztalót, s ma talán éppen emiatt, — hogy a demokráciában nem kell rejtegetnie véleményét, fájdalmát — annyira vehemens, s visszatekintve is keserű szájízű. Talán ezért van az, hogy ha nagyot sikolt, nagyot csap az asztalra, azt írói munkássága részeként értelmezi.

Csoóri viszont régen megvallotta, mi a politikáról a véleménye: „Politizálásom hátterében egyetlen erő táborozik: jó lelkiismeretem.” Gondolkodó emberhez illően más fogódzót is találhatunk esszéiben. „Hogy mi a véleményem az író közéleti szerepléséről? Röviden csak annyi: ha bent lehetek valamiben, legyek a közepén. Ha pedig nem, akkor legyen meg a jól kiszámított távolság.” Az első vázlatot ehhez az íráshoz *Göncz Árpádvitatott* írói-közéleti szerepvállalása, s *Havel* elnök várható, majd bekövetkezett lemondása készítette. Vagyis a Közép-Európában századunkban gyakorta felbukkanó kérdés, az írástudók felelőssége.

Időközben azonban Csoóri Sándor az 54 év után újra megrendezendő magyar világtalálkozó kapcsán, az összegzéshez készülődve, gyötrelmes megfogalmazásban felmelegítette a régi vádat, ha nem is az írástudók árulását, de történelmi csődjét. Nyilván ő maga is ismeri *Babitstól* máig a vita hullámain, a zsákutcát, amelybe oly sokan belesétáltak. Tanulmányt érdemelne, méltó választ mai kijelentése, miszerint a történelmet is rosszul értelmezte az értelmiség, s a saját szerepét is, nem készítve fel a változásokra a nemzetet, imígyen megbukva történelemből. Igazságtalan lenne a hamari értékelés, hiszen a téma súlyához képest hevenyészett és fájdalmasan általánosító volt a kifejtés is, s így a feltululó válasz sem lehet más; íme egy tévedés volt mesteremtől, akit szerettem, s szeretek, mint *Havel*t, az író-t. (Akitől tiszta, nagy erőcsű tette: lemondása után új írásokat remélek.)

Vajha nálunk is mihamar meglehetne mindannyiunk: olvasók öröme, az irodalom közepéről indulók számára a jól kiszámított távolság, a merés

Z